

การสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดเลย พ.ศ. ๒๕๕๕
The Teaching of Buddhism in the secondary school in Loei province B.E. 2555

รศ.ดร.ภาสกร ดอกจันทร์*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนต่อการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดเลย พ.ศ. ๒๕๕๕ ๒) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนกับความคิดเห็นของนักเรียนต่อการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดเลย พ.ศ.๒๕๕๕ ๓) เพื่อศึกษาสภาพการสอนปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดเลย พ.ศ.๒๕๕๕ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดเลย จำนวน ๓๘๕ คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม สถิติพรรณนาที่ใช้คือความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติอ้างอิงในการทดสอบสมมติฐาน คือ ไค-สแควร์

ผลการวิจัยพบว่า

การสอนวิชาพระพุทธศาสนาโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านบุคลิกภาพ รองลงมาคือ ด้านความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านสื่อการเรียนการสอน ตามลำดับ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นของนักเรียนต่อการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดเลย พ.ศ. ๒๕๕๕ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียน คือ อายุ ชั้นปีที่เรียน เกรดเฉลี่ย มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของนักเรียนต่อการสอนวิชาพระพุทธศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนเพศของนักเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดเลย พ.ศ.๒๕๕๕ นอกจากนี้ นักเรียนมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดเลย พบว่า ควรมีสื่อให้นักเรียนได้ชมในขณะที่สอน เช่น วิดีทัศน์ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ แต่ต้องคงเนื้อหาสำคัญไว้เหมือนเดิม ควรมีเทคนิคที่หลากหลายเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ควรไปทัศนศึกษาออกสถานที่ เตรียมความพร้อมก่อนสอนอย่างดี มีการแบ่งงานกันทำเป็นกลุ่มเพื่อให้นักเรียนรู้จักช่วยเหลือกันและกัน ควรมีการบ้านทุกครั้ง ควรมีวิธีการถามนักเรียนที่ไม่ตั้งใจเรียน ควรให้คำแนะนำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

คำสำคัญ: การสอน, พระพุทธศาสนา

* อาจารย์ประจำหลักสูตรศาสนศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Abstract

The purposes of this study were : 1) to study opinions of students on the teaching of Buddhism in the secondary school in Loei province B.E. 2555, 2) to study relationship between personal factors of the students with opinions of students on the teaching of Buddhism in the secondary school in Loei province B.E. 2555, 3) to study the teaching conditions, problem, and suggestion about the teaching of Buddhism in the secondary school in Loei province B.E. 2555. The sample groups used in this research is 385 students in the secondary school in Loei province. The tool of the research was questionnaire, descriptive statistics used were frequency, percentage, means, standard deviation. According to statistics to test the hypothesis is Chi-square.

The result of the study were:

The teaching of Buddhism, the overall have the average value is high. When considering it is found that the part of the highest value is personality, the next is knowledge and understanding of materials, the lowest average is instruction media, respectively. The relationship between personal factors are the opinions of the students the teaching of Buddhism in the secondary school in Loei province B.E. 2555, shows, the students personal factors, are; ages, years of study and grade point averages, all having relationship with the opinions of the students the teaching of Buddhism on statistically significant at 0.05 level. The genders of the students do not relate to teaching of Buddhism in the secondary school in Loei province B.E. 2555. In addition, the students have suggestions of the teaching of Buddhism in the secondary school in Loei province B.E. 2555- says that in-class media such as video or electronic media can help students pay more attention on teaching and the context remain the same. Consisting variety of techniques for efficiency. Having occasional field trips, prepare teaching, team work divided into groups for the students help each other or friend helps friend, prepare homework every week. Teachers know how to vanquish student's laziness who do not participate and should provide guidance on what is inappropriate for them as well.

Key words; Teaching, Buddhism, Opinion

๑. บทนำ

ปัญหาการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาที่ผ่านมามีการวิพากษ์วิจารณ์ในวงการศึกษาเสมอว่าการสอนพระพุทธศาสนานั้นล้มเหลวเพราะสอนกันเฉพาะความรู้ แต่ผู้เรียนไม่เกิดความซาบซึ้งพอที่จะนำหลักธรรมไปประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณธรรมและคุณภาพทางจิต จึงมักจะส่งผลออกมาว่าเยาวชนไทยขาดระเบียบวินัย ติดยาเสพติด ก่อการทะเลาะวิวาท ก่อคดีทางเพศ ฯลฯ ทำให้กระทรวงศึกษาธิการต้องประกาศใช้แผนพัฒนาจริยศึกษาในปี ๒๕๔๐ เพื่อให้ทุกหน่วย งานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนเร่งดำเนินการในด้านนี้โดยเร็ว แม้กระนั้นสภาพแวดล้อมของสังคมไทยก็ไม่เอื้อต่อการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาเท่าใดนัก เพราะข่าวการเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติไม่เหมาะสมของบุคคลในสังคม ก็มีสวนกระทบต่อการเรียนการสอนพระพุทธศาสนา มาก เพราะถือว่าสภาพแวดล้อมโดยเฉพาะบุคคลทางพระพุทธศาสนาเป็นสื่อการเรียนการสอนที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อการสร้างศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา รวมทั้งการโน้มน้าวจิตใจให้ผู้เรียนประพฤติปฏิบัติตามอีกด้วยการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาเท่าที่ผ่านมา จากการศึกษาผลวิจัย ผลการประชุมสัมมนาและผลการนิเทศติดตามการเรียนการสอนพบว่าหลักสูตรไม่บังเกิดผลในทางปฏิบัติ เนื้อหาที่เพิ่มเติมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นนั้นมากเกินไป เมื่อเทียบกับคาบเวลาที่มีได้เพิ่มตามโดยเฉพาะในชั้น ม.๓ ซึ่งเนื้อหาที่มีอยู่เดิมก็มากอยู่แล้ว จนทำให้โรงเรียนต้องเพิ่มคาบเวลาเรียนพิเศษในวันหยุดเพียงเพื่อจะดำเนินการตามนโยบายและคำสั่งของกระทรวงศึกษาธิการเท่านั้น แต่นักเรียนจะมีความรู้ ความเข้าใจ มีเจตคติและพฤติกรรมตามที่หลักสูตรมุ่งหวังเพียงใดหรือไม่ เกือบจะไม่ได้คำนึงถึง ทั้งนี้มีเสียงบ่นจากครูผู้สอนว่า เนื้อหาพระพุทธศาสนาที่เพิ่มมานี้มากและยากเกินความรู้ความสามารถที่มีอยู่ของครูผู้สอนที่จะตีความและปรับย่อยให้เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียน ผลจึงปรากฏว่าครู ร้อยละ ๙๒ สอนตามหนังสือเรียน และครู ร้อยละ ๙๐ ใช้วิธีสอนแบบบรรยายอย่างเดียว นักเรียนจึงขาดทักษะในการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ขาดความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรม ที่สำคัญก็คือนักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาต่างๆ ที่เป็นวิชาที่มีความหมายมากต่อการพัฒนาคุณภาพจิต สมรรถภาพจิตและสุขภาพจิตของนักเรียน และจากรายงานการวิจัยสังเคราะห์ ของกรมวิชาการเกี่ยวกับหลักสูตรสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ได้พบและยืนยันสอดคล้องกันว่า นักเรียนไม่มีค่านิยมและจริยธรรมที่พึงประสงค์ ไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายหลังจากเรียนวิชาพระพุทธศาสนา รวมทั้งไม่สามารถใฝ่หาความรู้อย่างมีหลักการ แต่จะรู้เท่าที่ครูบอกทั้งนี้เพราะนักเรียนขาดประสบการณ์ในการคิดอย่างเป็นระบบ เนื่องจากไม่ได้รับการฝึกฝนอบรมมา นอกจากนี้ยังพบปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการเรียนการสอน

พระพุทธศาสนาก็คือ ครูและบุคคลในสังคมเป็นต้นแบบที่ดีในด้านความประพฤติปฏิบัติแก่นักเรียนไม่ได้^๑

ดังนั้น จึงปรากฏว่าการพัฒนาเด็กและเยาวชนในด้านคุณธรรมและศีลธรรม ยังคงเป็นปัญหาใหญ่ปัญหาหนึ่งของกระทรวงศึกษาธิการ การที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในวิชาพระพุทธศาสนาต่ำดังกล่าว อาจเป็นผลมาจากความบกพร่องในการจัดการกระบวนการเรียนการสอน เพราะปรากฏเท่าที่ผ่านมาการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา มักจะเป็นการบรรยายและให้นักเรียนท่องจำมากกว่าจะทำให้คิดหาเหตุผลและค้นคว้าด้วยตนเอง ครูเป็นผู้แสดงพฤติกรรม มากกว่านักเรียน และครูจะกระตุ้นให้นักเรียนแสดงออกในขอบเขตที่ครูกำหนดให้การใช้คำถามในการเรียนการสอนก็มุ่งให้นักเรียนตอบจากเนื้อหาในแบบเรียนมากกว่าที่จะให้นักเรียนตอบโดยใช้เหตุผลของตนอย่างอิสระ ซึ่งวิธีการดังกล่าวย่อมไม่ส่งผลต่อกระบวนการคิดแก้ปัญหาอย่างแน่นอน เพราะการถ่ายทอดความรู้เพียงประการเดียวโดยที่ครูเป็นฝ่ายให้ นักเรียนเป็นฝ่ายรับซึ่งเป็นการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง เป็นผลให้ความคิดและสติปัญญาของผู้เรียนอยู่ในวงจำกัด ซึ่งการสอนที่ดีควรเป็นการเน้นการปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักใช้ความคิดมากกว่าการจดจำ เพราะสมองของนักเรียนกำลังอยู่ระหว่างเตรียมพร้อมที่จะฝึกความคิดการมีโอกาสได้ฝึกหาเหตุผลเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาเสมอๆ จะทำให้นักเรียนมีปัญหาเฉียบแหลมมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาที่สูงขึ้น

อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ของสถานศึกษานั้น กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จึงเป็นกลุ่มสาระหนึ่งที่ผู้เรียนทุกคนในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาต้องเรียนเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ออกแบบมาเพื่อส่งเสริมศักยภาพการเป็นพลเมืองดี ให้แก่ผู้เรียน โดยมีเป้าหมายของการพัฒนาความเป็นพลเมืองดี ดังนั้นการวางแผนการสอน และการพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาจะต้องทำเป็นเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการสอน เป็นการรวมเอาความรู้กระบวนการคิดทักษะและค่านิยมให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เป้าหมายและวัตถุประสงค์นี้จะสามารถบรรลุได้ขึ้นอยู่กับการจัดรูปแบบ การดำเนินการสอน สื่อการสอน หัวข้อเรื่อง บทเรียนที่ได้จัดเตรียมให้ผู้เรียนได้ศึกษา ซึ่งผู้เรียนจะใช้กระบวนการสืบค้นข้อมูลหลายๆ แหล่ง เพื่อให้ผู้เรียนได้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ซึ่ชมเห็นคุณค่าประโยชน์ของท้องถิ่นและสามารถนำความรู้เหล่านั้นมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาของท้องถิ่น

ดังนั้น ผู้วิจัยซึ่งเป็นหนึ่งในคณะกรรมการบริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต ๓ และเป็นผู้ช่วยอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย เป็นผู้ใกล้ชิดกับองค์กร

^๑จิตประสงค์ ชาวเจริญ, “ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตพัฒนาชายฝั่งพื้นที่ชายฝั่งตะวันออก”, *ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง), ๒๕๔๐.

ทางพระพุทธศาสนาโดยตลอดเห็นว่เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔^๒ การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในปัจจุบัน ควรมีแนวทางการสอนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เป็นนักแก้ ปัญหาที่ดี ซึ่งครูผู้สอนจำเป็นต้องเน้นในด้านการปฏิบัติและการแก้ไขปัญหาตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ หรือตามหลักอริยสัจสี่ โดยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง จนเกิดความรู้ความเข้าใจ หาสาเหตุของปัญหาและวิธีการแก้ไข เพื่อจะได้เกิดทักษะในการตัดสินใจ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับการคิดแก้ปัญหาต่างๆ การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นวิธี การสอนที่มุ่งให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น อย่างมีหลักการและเหตุผล ไม่ใช่การลองผิดลองถูก และเป็นขั้นตอนการแก้ปัญหาที่คล้ายคลึงกับวิธีวิทยาศาสตร์ ซึ่งน่าจะเป็นวิธีการที่เหมาะสมในวิชาพระพุทธศาสนาและส่งผลให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้นต่อไป

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดเลย
๒. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนกับการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดเลย
๓. เพื่อศึกษาสภาพการสอน ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดเลย

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนในสถานศึกษาจังหวัดเลย จำนวน ๒๕,๒๓๐ คน กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการคำนวณจำนวนนักเรียนในสถานศึกษาจังหวัดเลย ด้วยสูตรของทาโร ยามาเน ได้ ๓๙๔ คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้สร้างตามวัตถุประสงค์ แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามแบ่งเป็นข้อมูลทั่วไป มีลักษณะเป็นแบบตรวจเช็ครายการ (Check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ ชั้นปีที่เรียน และเกรดเฉลี่ย

ส่วนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามปลายปิด (Close Questionnaire) เกี่ยวกับการประสิทธิภาพการสอนของครูมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งระดับการวัดออกเป็น ๕ ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด เกณฑ์การ

^๒กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช ส้าราชภัฏ, ๒๕๕๔).

ประเมินความคิดเห็นแปดผล โดยการกำหนดช่วงคะแนน (Class Interval) ดังนี้ มากที่สุด
มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ส่วนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะประสิทธิภาพการสอนของครูมี
ลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Questionnaire)

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ในการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการ
การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามลำดับขั้นตอนดังนี้

๑. ศึกษาหลักการแนวคิดทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิด

๓. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ภาษา สาระสำคัญ
สอดคล้องกับจุดประสงค์กับข้อความถามและนิยามศัพท์

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

๑. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๓ ท่าน พิจารณาความ
ตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้วยวิธีหาค่า
ตรงเชิงความสอดคล้อง โดยเลือกเอาเฉพาะข้อความถามที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๐.๕๐ ขึ้นไป ซึ่งผล
จากการหาค่า IOC มีดัชนีระหว่าง ๐.๖๗-๑.๐๐

๒. นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาและหาค่าเฉลี่ยแล้วไปตรวจสอบแก้ไข
เพื่อปรับปรุงอีกครั้ง

๓. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างใน
จังหวัดขอนแก่น จำนวน ๓๐ คน

๔. นำแบบสอบถามไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ
โดยใช้สูตรวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค โดยได้
เท่ากับ .๙๖

๕. จัดทำเครื่องมือวิจัยฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปเก็บข้อมูลในการวิจัยต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๑. ใช้สถิติพรรณนาคือค่าร้อยละ (Percentage) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของ
กลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้แจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

๒. ใช้สถิติพรรณนาคือค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้แปลความหมายของข้อมูลเกี่ยวกับ
ปัจจัยทางการเมืองแล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์เพื่อแปลความหมาย

๓. ใช้สถิติพรรณนาคือส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้คู่กับ
ค่าเฉลี่ยเพื่อแสดงลักษณะการกระจายของข้อมูล

⁴Best. J.W., *Research in Education*, (new jersey : Prentice-Hall, 1963), p. 204-208.

๔. ใช้สถิติอ้างอิงในการทดสอบสมมติฐาน คือ ไค-สแควร์ เพื่อทดสอบความสัมพันธ์รายคู่

๔. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดเลย ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น ๔ ตอน สรุปผลได้ ดังนี้

๑. ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน ๓๘๕ คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีจำนวน ๒๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๖ มีอายุ ๑๔ ปีมีจำนวน ๑๐๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗ ส่วนใหญ่เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ มีจำนวน ๑๐๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๓ มีเกรดเฉลี่ยระหว่าง ๓.๐๑ - ๔.๐๐ มีจำนวน ๑๙๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๙

๒. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดเลย พบว่า

๒.๑ ประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูผู้สอนโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($x = ๓.๘๙$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านบุคลิกภาพ ($x = ๔.๐๒$) รองลงมาคือ ด้านความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา ($x = ๓.๙๗$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านสื่อการเรียนการสอน ($x = ๓.๗๐$) ตามลำดับ

๒.๒ ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดเลย ด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($x = ๓.๗๐$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ใช้สื่อการสอนตรงกับเนื้อหาบทเรียน ($x = ๓.๙๗$) รองลงมาคือ ใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ($x = ๓.๙๑$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ เปลี่ยนแปลงสื่อประกอบการสอนอย่างต่อเนื่อง ($x = ๓.๔๑$) ตามลำดับ

๒.๓ ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดเลย ด้านเทคนิคและวิธีการสอน พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($x = ๓.๙๐$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ จัดกิจกรรมฝึกปฏิบัติให้นักเรียนไหว้พระสวดมนต์ นั่งสมาธิ ฯลฯ ในห้องจริยธรรมหรือห้องเรียน ($x = ๔.๓๕$) รองลงมาคือ ให้นักเรียนร่วมทำกิจกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา อาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา เป็นต้น ($x = ๔.๓๔$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สอนตามลำดับขั้นตอนจากง่ายไปหายาก ($x = ๓.๗๑$) ตามลำดับ

๒.๔ ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดเลย ด้านความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($x = ๓.๙๗$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ครูสามารถอธิบายเนื้อหาได้อย่างละเอียด ($x = ๔.๐๗$) รองลงมาคือ

ครูมีความเข้าใจอย่างชัดเจนในเนื้อหาที่สอน ($x = ๔.๐๓$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือยืนยันในภูมิรัฐของเองไม่วกวน ($x = ๓.๗๔$) ตามลำดับ

๒.๕ ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดเลย ด้านบุคลิกภาพ พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($x = ๔.๐๒$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือมีความพยายามในการสอน ($x = ๔.๑๘$) รองลงมาคือ อดทนต่อถ้อยคำทั้งคำชมและคำนิทา ($x = ๔.๑๗$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือมีอารมณ์มั่นคงในขณะที่สอน ($x = ๓.๘๙$) ตามลำดับ

๓. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดเลย พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนคือ อายุ ชั้นปีที่เรียน เกรดเฉลี่ย มีความสัมพันธ์กับการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนเพศของนักเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดเลย

๔. ผลการวิเคราะห์สภาพ ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดเลย พบว่า

๔.๑ ด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า สภาพปัจจุบันครูมีสื่อประกอบการเรียนการสอนทำให้เข้าใจง่าย สื่อที่ครูใช้คือ หนังสือ โปรเจคเตอร์ โน้ตบุ๊ก คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ โทรศัพท์ ภาพประกอบ เอกสารประกอบการเรียนการสอน หนังสือเรียน มีการสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต ใช้สื่อประกอบเหมาะกับวัยผู้เรียน เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยได้ดี ใช้สื่ออย่างง่าย ๆ ประกอบ มีความชำนาญในการใช้สื่อ ปัญหาที่พบคือ ครูไม่ใช้สื่อที่ทันสมัย ห้องสืบค้นมีจำกัด สอนโดยใช้กระดานดำเป็นหลัก ข้อเสนอแนะคือต้องการให้ครูสอนวิชาพระพุทธศาสนาใส่ใจและสอนให้เข้าใจ สามารถทำให้นักเรียนที่ไม่รู้เรื่องพระพุทธศาสนาทำให้เข้าใจได้ ควรมีสื่อให้นักเรียนได้ชมในขณะที่สอน

๔.๒ ด้านเทคนิคและวิธีการสอน พบว่า มีการนำวีดิทัศน์มาประกอบการสอน ใช้สื่อตรงตามเนื้อหาที่สอน ให้นักเรียนค้นคว้าด้วยตัวเอง ถ้าไม่ได้คำตอบค่อยอธิบายเพิ่มเติม ได้นั่งสมาธิ สวดมนต์ สอนแบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เรียนกับพระอาจารย์แล้วมีความสุข เพราะท่านไม่ดูนักเรียน ปัญหาที่พบคือ ครูยังมีเทคนิคการสอนที่ไม่ดี สอนวกวนทำให้นักเรียนยังเข้าใจเนื้อหาไม่ชัดเจน ควรใช้คอมพิวเตอร์แล้วอธิบายเนื้อหาตามนั้นจะทำให้นักเรียนเข้าใจ ครูควรมีเทคนิคการสอนที่ใหม่ๆ ทำให้นักเรียนเข้าใจง่าย แต่ต้องคงเนื้อหาสำคัญไว้เหมือนเดิม มีการแบ่งงานกันทำเป็นกลุ่มเพื่อให้นักเรียนรู้จักช่วยเหลือกันและกัน ควรมีการบ้านทุกครั้ง ควรมีวิธีการบ้านนักเรียนที่ไม่ตั้งใจเรียน

๔.๓ ด้านความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา พบว่า ปัญหาที่พบคือ ครูเข้าใจเนื้อหาในบทเรียนบางบทเท่านั้น ครูสอนแล้วเข้าใจบ้างเป็นบางครั้ง ยังดึงดูดความสนใจของนักเรียน

ยังไม่เพียงพอให้นักเรียนจำเนื้อหาที่สอนผ่านมาแล้วไม่ได้ ควรมีการทบทวนเนื้อหาที่สอนผ่านมาก่อนจะสอนเรื่องใหม่ เพราะจะทำให้เข้าใจมากขึ้น ต้องอธิบายอย่างละเอียดทำให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มมากขึ้น

๔.๔ ด้านบุคลิกภาพ พบว่า สภาพปัจจุบัน ครูมีความเมตตาและกรุณาต่อนักเรียน ครูพูดจาสุภาพ ไพเราะ อ่อนโยน ไม่ตะคอกใส่นักเรียน ไม่ใช้อารมณ์ ไม่ลำเอียงมีความสุข รอบคอบ มีน้ำใจ แต่งกายสะอาดเรียบร้อย มีความรู้ดี สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนได้ เป็นคุณครูดีเด่นได้ มีความตั้งใจสูง มีความพยายามต่อการสอน ปัญหาที่พบคือ ครูยังขาดความมั่นใจในตนเอง ข้อเสนอแนะ ควรให้คำแนะนำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องสิ่งที่นักเรียนตอบไม่ถูกต้องไม่ควรใช้คำพูดที่รุนแรงหรือใช้คำถามว่า “ทำไมทำไมไม่เป็น” ควรให้คำปรึกษาจะดีกว่า ต้องการให้ครูมีความเอาใจใส่นักเรียนมากกว่านี้อยากให้อธิบายเนื้อหาอย่างมีประสิทธิภาพ ตักเตือนเมื่อนักเรียนทำผิด และควรมีการลงโทษ ดีกับนักเรียนที่ทำตัวดี

๕. อภิปรายผลการวิจัย

๑. เพศของนักเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดเลย ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การสอนวิชาพระพุทธศาสนา นั้นได้เปิดกว้างให้กับครูผู้สอน โดยเริ่มแรกการเรียนการสอนจะเป็นพระสงฆ์เท่านั้นที่ทำหน้าที่เป็นครู โดยใช้ศาลาวัดเป็นสถานที่เรียนหนังสือในระยะต่อมาเมื่อมีการปรับปรุงระบบการศึกษาจึงได้เปิดกว้างให้ทุกคน ที่มีวุฒิการศึกษาตรงตามประกาศสามารถสอบเป็นครูได้ในปัจจุบันรัฐบาลได้มีงบประมาณให้พระสงฆ์สามารถเป็นครูสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้ ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็เพศใดก็สามารถสอนวิชาพระพุทธศาสนาได้ สอดคล้องกับพระใบฎีกาเทียนชัย เมธงกาโร (แก้วตมตา) ได้ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนเขตพื้นที่อำเภอเส้าให้จังหวัดสระบุรี ผลของการวิจัยพบว่า ระดับประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตพื้นที่อำเภอเส้าให้ จังหวัดสระบุรี พบว่านักเรียนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตพื้นที่อำเภอเส้าให้ จังหวัดสระบุรีไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับฉันทนา ปาปดธา ได้ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาประสิทธิภาพการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คณะเทคโนโลยีสื่อสาร มวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีมุมมองต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่แตกต่างกัน

๒. อายุของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นใน จังหวัดเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า วิชาพระพุทธศาสนาเป็นวิชาที่มีเนื้อหาสาระละเอียดนักเรียนจะต้องใช้การ

วิจารณ์ญาณในการเรียนจึงจะเข้าใจ หรือทำความเข้าใจได้ อายุของนักเรียนเป็นปัจจัยหนึ่งที่บ่งบอกถึงความรู้และประสบการณ์ที่ต่างกันขัดแย้งกับพระใบฎีกาเทียนชัย เมธงกาโร (แก้วตุ้มตา) ได้ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียน เขตพื้นที่อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี ผลของการวิจัยพบว่า ระดับประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตพื้นที่อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี นักเรียนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตพื้นที่อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรีแตกต่างกัน

๓. ชั้นปีที่เรียนของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า หลักสูตรมัธยมศึกษาได้จัดเนื้อหาของหลักสูตรในรูปแบบที่เป็นจริยธรรมกลางๆ ตามหลักสูตร พ.ศ. ๒๕๒๑ และ พ.ศ. ๒๕๔๔ ที่ใช้สำหรับผู้เรียนทุกศาสนาโดยในระดับประถมศึกษาชั้นนั้นได้นำจริยธรรม ๓๐ ประการมาจัดไว้ในหมวดจริยศึกษาในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยและจัดเรื่องของพระพุทธศาสนาไว้ในหน่วยของชาติไทย กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้จัดเนื้อหาเรื่องของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นแทรกไว้ในวิชาบังคับ และวิชาเลือกส่วนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้จัดเนื้อหาที่เน้นหนักไปทางศาสนาสากลจริยธรรม และปรัชญาแนวการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร พ.ศ. ๒๕๒๑ และ พ.ศ.๒๕๔๔ มุ่งให้เกิดความเข้าใจและเกิดความคิดทางจริยธรรมอย่างกว้างขวาง มีเหตุ มีผลมีใจกว้าง และเน้นการปฏิบัติ เหมาะกับการพัฒนาการของผู้เรียนและสอดคล้องกับปัญหาชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับพระใบฎีกาเทียนชัยเมธงกาโร (แก้วตุ้มตา) ได้ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนเขตพื้นที่อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี ผลของการวิจัยพบว่า ระดับประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตพื้นที่อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี นักเรียนที่มีชั้นปีที่เรียนต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตพื้นที่อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรีแตกต่างกัน สอดคล้องกับฉันทนา ปาปัดถา^๕ ได้ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาประสิทธิภาพการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คณะเทคโนโลยีสื่อสาร มวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ผลการวิจัยพบว่า

^๕ฉันทนา ปาปัดถา, “การศึกษาประสิทธิภาพการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คณะเทคโนโลยีสื่อสาร มวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร”, รายงานการวิจัย, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช), ๒๕๕๔.

นักศึกษาที่มีชั้นปีที่ศึกษาต่างกันมีมุมมองต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแตกต่างกัน

๔. เกรตเฉลี่ยของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ในกระบวนการเรียนการสอนนั้นการวัดและการประเมินผลอาจกล่าวได้ว่า เป็นกระบวนการสุดท้ายที่สำคัญที่จะรู้ได้ถึงสัมฤทธิ์ผลของการเรียนรู้ รวมทั้งพัฒนาการของผู้เรียน เพื่อจะได้หาทางแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่อง และส่งเสริมให้เหมาะสมกับศักยภาพของการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม กระบวนการวัดและประเมินผลในทางพุทธศาสนานั้นยังเป็นที่ถกเถียงและตกลงกันไม่ได้ว่ามีอยู่หรือไม่อย่างไร แต่ก็มีผู้ที่เห็นว่ากระบวนการวัดและประเมินผลในการเรียนรู้ในพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่มียู่ เช่น ดุษฎี สิตลวรารักษ์^๖ ได้กล่าวอ้างอิง เลาหวิช โดยมีความเชื่อว่าเชื่อว่าการศึกษาแล้ว ไม่ว่าจะ เป็นแนวพุทธศาสนาหรือแนวใดก็ตาม ย่อมมีวิธีการประเมินผลเป็นขั้นตอนสุดท้ายเพื่อให้ทราบว่า ผู้เรียนบรรลุถึงจุดประสงค์ของการศึกษาที่ได้วางไว้หรือไม่ การประเมินลักษณะนี้เรียกว่าการประเมินผลสรุปรวบยอด (Combative Evaluation) สอดคล้องกับฉันทนา ปาปัดถา ได้ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาประสิทธิภาพการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีเกรตเฉลี่ยต่างกันมีมุมมองต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแตกต่างกัน

๖. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ผลการวิจัยพบว่า ด้านสื่อการเรียนการสอน ปัญหาที่พบคือ ครูไม่ใช่สื่อที่ทันสมัย ห้องสื่อบัณฑิตมีจำกัด สอนโดยใช้กระดานดำเป็นหลัก จากผลการวิจัยที่ค้นพบนี้ผู้บริหารควรประชุมหาแนวทางเพื่อให้ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาได้นำสื่อประกอบการเรียนการสอนมาใช้ เพราะจากผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนที่นำสื่อมาใช้นี้นักเรียนจะเข้าใจง่ายและสนุกกับการเรียน อีกทั้งควรจัดห้องสำหรับสืบค้นความรู้ทางพระพุทธศาสนาให้มากขึ้น

๒. ด้านเทคนิคและวิธีการสอน พบว่า ปัญหาที่พบคือ ครูยังมีเทคนิคการสอนที่ไม่ดี สอนทวน ทำให้นักเรียนยังเข้าใจเนื้อหาไม่ชัดเจน ปัจจุบันครูยังไม่สามารถดึงดูดความสนใจนักเรียนได้ดี ครูสอนดีแต่นักเรียนไม่สนใจ จากผลการวิจัยที่ค้นพบนี้ ผู้บริหารควรหาแนวทางร่วมกันว่าควรจะทำอย่างไรการเรียนการสอนจึงไม่น่าเบื่อด้วยการเสริมทักษะให้กับครูผู้สอนด้วยการส่งไปอบรม เพราะปรับทัศนคติใหม่ๆ และอาจได้รับความรู้ที่ทัศนคติ รวมทั้งได้รับเทคนิคใหม่ๆ ด้วย เพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอน

^๖ ดุษฎี สิตลวรารักษ์, “การศึกษาในสังคมพระพุทธศาสนาตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎก”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), ๒๕๔๔.

๓. ด้านความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา พบว่า ปัญหาที่พบคือ ครูเข้าใจเนื้อหาในบทเรียนบางบทเท่านั้น ครูสอนแล้วเข้าใจบ้างเป็นบางครั้ง ยังดึงดูดความสนใจของนักเรียนยังไม่เพียงพอ จากผลการวิจัยที่ค้นพบนี้ ผู้บริหารควรเร่งหาแนวทางเพื่อพัฒนาตัวครู เพราะถ้าหากผู้สอนมีองค์ความรู้ไม่ชัดเจนแล้วจะทำให้ให้นักเรียนได้รับความรู้ที่ผิดได้ ด้วยการเชิญครูผู้สอนมารับทราบปัญหาเพื่อทำความเข้าใจร่วมกัน หรือส่งครูไปอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ก็จะ เป็นวิธีหนึ่งที่กระตุ้นตัวครูอีกด้วย

๔. ด้านบุคลิกภาพ พบว่า ปัญหาที่พบคือ ครูยังขาดความมั่นใจในตนเองจาก ผลการวิจัยที่ค้นพบนี้ ผู้บริหารควรหาแนวทางแก้ไขด้วยการเชิญครูมาพบและพูดให้กำลังใจ เป็นการเสริมแรงให้กับครูผู้สอน ให้กำลังใจ ไม่ทำให้ครูเสียขวัญกำลังใจในการทำงาน

๒. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรทำวิจัยเกี่ยวกับการเลือกใช้การสอนสำหรับวิชาพระพุทธศาสนา เพื่อหาแนวทางให้ได้ว่าสื่อใดเหมาะที่จะนำมาใช้มากที่สุด

๒. ควรทำวิจัยเกี่ยวกับเทคนิควิธีการสอนวิชาพระพุทธศาสนาอันจะทำให้ นักเรียนได้เรียนรู้อย่างละเอียดเข้าใจที่สุด

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

๑) หนังสือ :

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔**, พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช สาราษฎร์, ๒๕๔๔.

๒) วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย :

จิตประสงค์ ขาวเจริญ. “ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตพัฒนาชายฝั่งพื้นที่ชายฝั่งตะวันออก”.

ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๐.

ฉันทนา ปาปัดถา. “การศึกษาประสิทธิภาพการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร”.

รายงานการวิจัย. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๕๔.

ดุษฎี สิตลวรารงค์. “การศึกษาในสังคมพระพุทธศาสนาตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎก”.

วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔.

๒. ภาษาอังกฤษ

1) Book :

Best. J.W. *Research in Education*. new jersey : Prentice-Hall, 1963.